

ПРОТОКОЛ ВИЇЗНОГО ЗАСІДАННЯ № 238

«Водна криза: шахтні води, питне водопостачання та
наслідки руйнування Каховської ГЕС»

09 липня 2025 року

м. Кривий Ріг

у змішаному форматі
14:00

ГОЛОВУЄ: Голова Комітету Бондаренко О.В.

ПРИСУТНІ члени Комітету: Криворучкіна О.В., Матусевич О.Б.

ПРИСУТНІ члени Комітету в режимі відеоконференції: Короленко-Усова В.Ю.,
Лабунська А.В., Магера С.В., Мандзій С.В., Нестеренко К.О.,
Овчинникова Ю.Ю., Шахов С.В., Чорний В.І., Якименко П.В.

ВІДСУТНІ члени Комітету: Василенко Л.В., Івахів С.П., Прощук Е.П.,
Фельдман О.Б.

ПРИСУТНІ працівники секретаріату: Воловенко О.П., Ярмоленко О.В.
помічники-консультанти народних депутатів України: Криворучкіної О.В. –
Козачок О.М., Гетьман Є.С.

ПРИСУТНІ працівники секретаріату в режимі відеоконференції: Бережний Є.О.,
Хала О.А., Лопушенко О.І.
помічники-консультанти народних депутатів України – членів Комітету в
режимі відеоконференції: Бондаренка О.В. – Симоненко В.А., Салій І.В.;
Лабунської А.В. – Іванов С.Б.; Прощука Е.П. – Тимочко С.Т.

ЗАПРОШЕНІ:

Захарченко Володимир Васильович – народний депутат України, член
Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (офлайн),

Клочко Андрій Андрійович – народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (офлайн),

Мягка Лілія Олегівна – заступник голови Дніпропетровської обласної військової адміністрації (офлайн),

Вілкул Юрій Григорович – в.о. голови Криворізької міської ради (офлайн),

Скакальський Олександр Миколайович – начальник управління екології виконкому Криворізької міської ради (офлайн),

Власенко Сергій Геннадійович – заступник Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (офлайн),

Ковальчук Костянтин Олексійович – заступник Міністра розвитку громад та територій України (онлайн),

Сурай Віталій Анатолійович – в.о. директора Департаменту життєзабезпечення Міністерства розвитку громад та територій України (онлайн),

Кропивницький Роман Віталійович – директор Департаменту розвитку реального сектору економіки Міністерства економіки України (онлайн),

Гопчак Ігор Васильович – голова Державного агентства водних ресурсів України (офлайн),

Стрижак Василь Павлович – начальник управління геології Державної служби геології та надр України (онлайн),

Фортуна Вадим Олександрович – начальник Криворізької геологічної експедиції Державного підприємства «Українська геологічна компанія» (офлайн),

Зубович Ігор Олегович – т.в.о. Голови Державної екологічної інспекції України (офлайн),

Железняк Максим Сергійович – директор Департаменту державного екологічного нагляду (контролю) Державної екологічної інспекції України (офлайн),

Сологуб Сергій Володимирович – начальник Державної екологічної інспекції Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області) (офлайн),

Індиченко Борис Борисович – керівник Спеціалізованої екологічної прокуратури (онлайн),

Харитонов Єгор Борисович – Генеральний директор ДПП «Кривбаспромводопостачання» (офлайн),

Белік Віталій Павлович – директор ДП «Кривбасшахтозакриття» (офлайн),

Шафранова Олена Валеріївна – координаторка ГО «Досить труїти Кривий Ріг», членкиня у Комітеті з питань аграрного, земельного та довкіллевого права Національної асоціації адвокатів України (офлайн),

Горьовий Едуард Георгійович – голова Громадської спілки «Екологічна рада Криворіжжя» (офлайн),

Наконечний Андрій Богданович – проектний менеджер (енергетика та охорона довкілля) Програми розвитку ООН в Україні (офлайн),

Орлова Наталія Миколаївна - головний спеціаліст Департаменту з питань взаємодії з Верховною Радою України, іншими державними органами Секретаріату Кабінету Міністрів України (онлайн),

Глущенко Світлана Аркадіївна – директор Департаменту моніторингу соціальних та економічних прав Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (онлайн),

Мирошніченко Юлія – представник Офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (онлайн),

Жданюк Ігор Ігорович – помічник-консультант народного депутата України Корявченкова Ю.В. (онлайн),

Капітонов Владислав – помічник-консультант народного депутата України Геращенко І.В. (онлайн).

СЛУХАЛИ: Голову Комітету щодо розгляду питання порядку денного.

<i>Питання для розгляду</i>	
1.	«Водна криза: шахтні води, питне водопостачання та наслідки руйнування Каховської ГЕС».

В обговоренні взяли участь: Бондаренко О.В., Криворучкіна О.В., Ключко А.А., Мягка Л.О., Власенко С.Г., Ковальчук К.О., Гопчак І.В., Зубович І.О., Індиченко Б.Б., Вілкул Ю.Г., Шафранова О.В., Горьовий Е.Г., Наконечний А.Б.

Бондаренко О.В. у вступному слові зазначив, що виїзне засідання присвячене тематиці, яка стосується проблеми шахтних вод, питного водопостачання та водозабезпечення Криворізького регіону, наслідків руйнування Каховської ГЕС. Крім того, актуальним залишається для розгляду і вирішення питання наслідків руйнувань та злочинів проти довкілля України, спричинених бойовими діями внаслідок збройної російської агресії.

Криворучкіна О.В. проінформувала, що учасники засідання відвідали балку Свистунова, де ознайомились з діяльністю Державного підприємства "Кривбасшахтозакриття" в частині усунення негативних екологічних наслідків діяльності об'єктів гірничорудних підприємств Криворізького басейну. Також відвідали новозбудований магістральний водогін річки Інгулець - Південне водосховище для забезпечення водою м. Кривий Ріг у зв'язку з необхідністю ліквідації негативних наслідків, пов'язаних із знищенням Каховської гідроелектростанції та Карачунівське водосховище, яке є основним джерелом водопостачання Кривого Рогу.

Зазначила, що порушені питання є проблемою національного рівня. Для її рішення потрібно об'єднати зусилля парламенту, уряду, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та міжнародних партнерів для того,

щоб не допустити екологічної катастрофи, пов'язаної із стічними шахтними водами та гарантувати людям якість питної води як зараз, так і в майбутньому. Відзначила також, що проблема шахтних вод потребує конструктивного вирішення – реконструкції системи поводження з шахтними водами. Все це потребує державної програми по очистці води для населення, створення цифрових платформ моніторингу, підвищення відповідальності підприємств, які ігнорують ризики забруднення вод і звісно, залучення міжнародної технічної допомоги для реалізації проектів.

Мягка Л.О. подякувала за увагу до проблемних питань Дніпропетровської області та висловила надію на те, що виїзне засідання дасть змогу вирішити ці питання. Вона зазначила, що на сьогодні Регіональний офіс водних ресурсів презентує чотири проекти, які були розроблені і над якими ведеться робота. Головна мета проектів – підвищити якість питного водопостачання всього Криворізького району.

Власенко С.Г. подякував присутнім за увагу до проблем Дніпропетровської області та зазначив, що Міндовкілля веде активну роботу у цьому напрямку. Поінформував про стан виконання будівництва магістральних водогонів, реалізацію експериментального проекту з будівництва, реконструкції та капітального ремонту артезіанських свердловин та об'єктів питного централізованого водопостачання, залучення міжнародних організацій щодо питання, пов'язаного із наслідками руйнуванням греблі Каховської ГЕС.

Ковальчук К.О. подякував за можливість долучитись до цього засідання Комітету та представити позицію Мінрозвитку з питання порядку денного. Проінформував, що за експериментальним проектом були в короткі строки реалізовані три ділянки магістральних водогонів у Дніпропетровській та Запорізькій областях. Наразі, за ініціативи і підтримки Мінрозвитку і безпосередньо Агентства відновлення, спільними зусиллями активно будується водогін до міста Миколаєва. Зазначив, що міністерство готове активно підтримувати та розробляти нормативно-правові акти, необхідні для вирішення зазначених проблем, запроваджувати експериментальні проекти, максимально сприяти регіону для забезпечення водопостачання.

Гопчак І.В. проінформував, що питання приведення водокористування гірничорудними підприємствами Кривбасу у відповідність до вимог законодавства неодноразово порушувалось Держводагентством.

Відмітив, що розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.01.2024 № 42-р «Про скидання надлишків зворотних вод у р. Інгулець» не виконується в частині заходів із забезпечення екологічного оздоровлення р. Інгулець за рахунок коштів гірничорудних підприємств. Діяльність гірничорудних підприємств створює загрозу невиконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань. З метою зменшення негативного впливу

високомінералізованих шахтних вод, Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 20.12.2021 № 1802-р затверджено План заходів з управління шахтними водами Кривбасу, який не виконується гірничорудними підприємствами. На сьогодні управління шахтними водами відбувається шляхом накопичення їх надлишків і щорічного скиду в річку Інгулець. Зворотні води, внаслідок діяльності гірничорудних підприємств, надходять у ставок-накопичувач у балці Свистунова, який є об'єктом незавершеного будівництва та не введений в експлуатацію. На підставі укладених договорів між гірничорудними підприємствами та ДП "Кривбасшахтозакриття", останнє здійснює прийом шахтних вод та їх накопичення у ставку-накопичувачі.

Зазначив, що попри неодноразові звернення до ДП "Кривбасшахтозакриття" та гірничорудних підприємств, які здійснюють скиди надлишків зворотних вод у ставок-накопичувач у балці Свистунова, щодо необхідності отримання дозволу на спеціальне водокористування та розробки альтернативної схеми скидання надлишків зворотних вод, дозвіл на спеціальне водокористування (в частині скиду) ними не отримано, а отже, збори за спеціальне водокористування (рентна плата за спеціальне водокористування, екологічний податок) до державного та місцевих бюджетів не сплачуються.

Щорічно на підставі рішення Уряду відбувається скид зворотних вод із ставка-накопичувача у р. Інгулець з одночасним скидом води із Карачунівського водосховища для розбавлення високомінералізованих шахтних вод.

На сьогодні, у зв'язку з втратою Каховського водосховища, вода якого використовувалася для забезпечення питних потреб населених пунктів Дніпропетровської області, у тому числі м. Кривий Ріг, джерелом питного водопостачання є р. Інгулець, вода якої має високу мінералізацію внаслідок впливу діяльності гірничорудних підприємств Кривбасу. Також р. Інгулець є джерелом водозабезпечення м. Миколаїв, внаслідок пошкодження водогону Дніпро-Миколаїв.

Відмітив, що основною причиною погіршення якості води р. Інгулець є діяльність гірничорудних підприємств Кривбасу: підприємства не забезпечують зниження рівня мінералізації шахтних вод перед скиданням у водні об'єкти, як це вимагається статтею 72 Водного кодексу України. Питання щодо зменшення мінералізації зворотних вод та управління шахтними водами гірничорудними підприємствами не вирішено.

Зубович І.О. поінформував про те, що до Дніпропетровського окружного адміністративного суду Державною екологічною інспекцією Придніпровського округу подано адміністративний позов від 11.03.2025 № 3-1816-17 про зупинення діяльності, пов'язаної з акумуляцією надлишків зворотних вод у ставку-накопичувачі балки Свистунова та їх скиданням у р. Інгулець, без висновку з оцінки впливу на довкілля. 21 травня 2025 року Дніпропетровський окружний адміністративний суд, розглянув за правилами спрощеного позовного провадження адміністративну справу № 160/7495/25 за позовною заявою Державної екологічної інспекції Придніпровського округу до

ДП "Кривбасшахтозакриття" про застосування заходів реагування у вигляді повного зупинення надання послуг, під час яких здійснюється акумуляція надлишків зворотних вод у ставку-накопичувачі балки Свистунова та їх скидання у р. Інгулець за відсутності Висновку з оцінки впливу на довкілля. Дніпропетровський окружний адміністративний суд вирішив відмовити у задоволенні позовної заяви Державної екологічної інспекції Придніпровського округу. 12 червня 2025 року подано апеляційну скаргу на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду до Третього апеляційного адміністративного суду. За фактом наднормативного скиду ДП "Кривбасшахтозакриття" забруднюючих речовин із надлишками зворотних вод із ставка-накопичувача балки Свистунова в р. Інгулець без дозволу на спеціальне водокористування розраховано та пред'явлено збитки на загальну суму більше 532 млн грн та подано заяву про вчинення кримінального правопорушення від 11.02.2025 № 5/28-КП у порядку статті 214 Кримінально процесуального кодексу України.

Індиченко Б.Б. подякував за можливість долучитися та поділитися позицією Спеціалізованої екологічної прокуратури. Підкреслив, що проблематика забезпечення населення якісною питною водою залишається вкрай актуальною взагалі по країні і, звісно, особливо в тих областях, які постраждали внаслідок підриву російськими військами Каховської гідроелектростанції. По-перше, це забруднення джерел питного водопостачання промисловими підприємствами та водоканалами. Зазначена проблема стосується не лише річок та водойм на території Дніпропетровської області. Відмітив також, що по країні наразі розслідується 312 кримінальних проваджень по статті "Порушення правил охорони вод", а направлено за півтора року, на жаль, лише 19. Об'єктивно враховуючи мораторій на перевірку та складність документування подібних злочинів у більшості випадків складно встановити саме забруднювача, тому що з урахуванням загальної обстановки це важке питання. По-друге, це незаконне видобування підземних вод, передусім питної води. Проінформував, що за цей та минулі роки прокурорами до суду направлено 26 обвинувальних актів. Також проблема в тому, що не викоренені випадки вчинення корупційних кримінальних правопорушень, які пов'язані з наданням дозволів на використання водних ресурсів. Тому тут є необхідність посилення внутрішнього відомчого контролю в державних контролюючих органах щодо цих питань. Ще одна проблема – це розкрадання бюджетних коштів, які виділяються на ліквідацію наслідків, пов'язаних із зневодненням територій, у тому числі внаслідок руйнування Каховської гідроелектростанції. Кримінальне провадження розпочато стосовно службових осіб Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України і низки господарських підприємств, які виконували підрядні роботи. Згідно з висновком комерційної судово-економічної експертизи, призначеної в межах кримінального провадження, лише по договору з одним із комерційних товариств при будівництві магістрального водогону "річки Інгулець-Південне водосховище",

внаслідок завищення вартості виконаних робіт та матеріалів службові особи підозрюються у заволодінні майже 241 мільйона гривень. Відмітив, що посилення фінансового контролю у бюджетній сфері залишається одним з пріоритетних, а проблематика розкрадання коштів при виконанні бюджетних програм, які спрямовані не лише на відновлення водопостачання постраждалих внаслідок екологічної катастрофи регіонів, а й розвитку таких мереж по всій Україні, є четвертою перешкодою до отримання населенням якісної питної води.

Вілкул Ю.Г. поінформував щодо ситуації в регіоні. Зазначив, що 15.09.2022 внаслідок пошкодження дамби Карачунівського водосховища сталася несанкціонована втрата значного обсягу водних ресурсів та падіння рівня води в ньому, що обумовило розвиток тенденції виникнення техногенно-екологічної катастрофи на джерелі питного водопостачання для міста Кривий Ріг. 06 червня 2023 року внаслідок підриву Каховської ГЕС знищено Каховське водосховище, вода з якого каналом Дніпро-Кривий Ріг подавалася до Південного водосховища, що виступає джерелом питного водопостачання мешканців міста Кривий Ріг та Криворізького району. У рамках ліквідації наслідків надзвичайної ситуації Кабінетом Міністрів України затверджено постанову від 06.06.2023 № 566, на виконання якої реалізовано експериментальний проект з будівництва магістрального водогону від річки Інгулець до Південного водосховища, перші нитки якого запущено на початку травня 2024 року. Відмітив, що важливою та своєчасною стала ініціатива виконкому з реалізації силами КП «Кривбасводоканал» альтернативної моделі перекидання води з Макортівського водосховища у Кресівське, з подальшим перекачуванням через 33 канал у Південне водосховище. Саме ця альтернативна модель на певному відрізку часу дозволила уникнути повного припинення водопостачання міста. Актуальним залишається питання відвернення впливу ставка-накопичувача шахтних вод балки Свистунова на збудований водозабір з р. Інгулець.

Бондаренко О.В. подякував Вілкулу Ю.Г. за роботу міськради в частині збереження та забезпечення життєдіяльності міста, а також за спільні дії міськради, Криворізької районної адміністрації та військової адміністрації в частині запобігання екологічній та техногенній катастрофи.

Шафранова О.В. висловила вдячність Криворучкіній О.В. та Бондаренку О.В. за ініціювання обговорення питання забезпечення водопостачання не тільки м. Кривий Ріг, але і в цілому для всієї України та можливість висловити свою думку і запропонувати шляхи вирішення цього питання. Проінформувала також про проведення громадського моніторингу стану питної води у м. Кривий Ріг і що за його результатами 99% мешканців міста використовують водопровідну воду системи центрального водопостачання як технічну. Зазначила, що проблема якості питної води, а також шахтних вод, які становлять небезпеку для здоров'я населення потрібно вирішувати за рахунок

державних програм, а також шляхом внесенням змін до законодавства за принципом «забруднювач платить».

Клочко А.А. зазначив, що негайного вирішення потребують такі питання: забезпечення своєчасного спорожнення стоку накопичувача шахтних вод балки Свистунова; виділення коштів на завершення будівництва скидного водопроводу шахтних вод із повною заміною трубопроводу від насосної станції до точки з'єднання існуючого водопроводу зі знову збудованою трасою; передача балансоутримувачу необхідної технічної документації, проведення гідралічних випробувань зі складанням відповідного акта, складання та передача технологічного регламенту експлуатації водопроводу та обладнання.

Горьовий Е.Г. проінформував щодо діяльності державного підприємства «Кривбасшахтозакриття» зі скиду шахтних вод та отримання ними висновку ОВД.

Наконечний А.Б. відмітив, що практично кожен із об'єктів, які відвідали учасники під час виїзного засідання – це потенційна екологічна катастрофа не тільки для м. Кривий Ріг, а і для всього регіону. Поінформував про реалізацію спільних проектів та запевнив щодо подальшої співпраці та підтримки.

Криворучкіна О.В. подякувала за підтримку Програми розвитку ООН в Україні у рамках фінансованого Урядом Швеції проекту з оцінки завданої війною шкоди довкіллю.

Бондаренко О.В. у заключному слові підкреслив, що тільки спільними зусиллями влади і бізнесу можна вирішити цю складну проблему. Також відмітив, що незважаючи на військові дії, є питання, які потребують негайного вирішення та вирішення на перспективу, аби передати наші водні ресурси нашим нащадкам у кращому стані, ніж вони є зараз. Повідомив, що за результатами розгляду питання Комітетом будуть прийняті відповідні рішення і рекомендації, які будуть направлені учасникам засідання.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

